

Міністерство освіти і науки України

**Модельна навчальна програма
курсу «Географія небезпек.
Основний / Поглиблений рівень»
для закладів загальної середньої освіти**

Автори: Олександр Охріменко, Леонід Горобець, Юлія Топольницька

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 05 вересня 2025 року № 1215)

*Програма створена в рамках проєкту «Зміст»
Міжнародного благодійного фонду savED
за підтримки фінської Міжнародної неурядової організації Finn Church Aid*

ВТУПНА ЧАСТИНА

Модельна навчальна програма курсу «Географія небезпек. Основний / Поглиблений рівень» (далі – Програма) реалізує компетентнісний потенціал, мету і завдання природничої, соціальної і здоров'язбережувальної та громадянської й історичної освітніх галузей, визначені Державним стандартом профільної середньої освіти (далі – Державний стандарт). Програма призначена для викладання курсу «Географія небезпек» у класах профільного циклу профільної середньої освіти. Програма передбачає реалізацію частини вимог до обов'язкових результатів навчання у природничій освітній галузі (Додаток 10 Державного стандарту), соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі (Додаток 16 Державного стандарту), громадянській та історичній освітній галузі (Додаток 18 Державного стандарту), що забезпечує формування цілісного уявлення про безпеки різного характеру в просторовому вимірі і часі. У поєднанні з програмами: «Інтегрований курс історії та громадянської освіти. 10-12 класи. Основний рівень», «Інтегрований курс природничої освітньої галузі. Природничі науки 10–11 класи. Основний рівень», «Інтегрований курс соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі. 10-11 класи» вона охоплюватиме всі обов'язкові результати навчання цих освітніх галузей.

Курс «Географія небезпек» (далі – Курс) викладається за умови його вибору учнівством та закладом освіти й може реалізовуватися як у межах передбаченої кількості навчальних годин для вивчення обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем навчання, так і коштом годин для вибіркового освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету.

Програма створена в рамках проекту «Зміст» Міжнародного благодійного фонду savED за підтримки фінської Міжнародної неурядової організації Finn Church Aid.

Програма є основою для створення навчальних програм як основного, так і поглибленого рівнів, із відповідною корекцією орієнтирів для оцінювання, змісту, обсягів навчального часу, способів формування компетентностей і рівнів складності навчального матеріалу.

Метою Курсу є сформувати в учнівства розуміння географічних аспектів природних, техногенних, соціальних і біологічних небезпек, засвоєння просторових особливостей поширення та наслідків небезпечних явищ, розвиток здатності оцінювати ризики і приймати обґрунтовані рішення щодо безпечної поведінки у просторі, формування культури безпечної життєдіяльності та виховання відповідальних громадян, здатних критично аналізувати безпекові виклики сучасного світу та України.

Компетентнісний потенціал Курсу охоплює всі ключові компетентності, визначені Державним стандартом. Зокрема, вивчення географії небезпек сприяє розвитку вільного володіння державною мовою (через обговорення безпекових викликів, написання аналітичних есе й проєктів), здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами (через опрацювання міжнародних джерел інформації про глобальні ризики та катастрофи), математичної компетентності (під час роботи з статистичними даними про

ризиків та їх аналізу), компетентностей у галузі природничих наук техніки та технологій (через вивчення географічних закономірностей поширення небезпек), інформаційно-комунікаційної компетентності (через роботу з картографічними та цифровими даними), екологічної компетентності (під час аналізу взаємодії людини та навколишнього середовища), громадянських і соціальних компетентностей (у процесі обговорення безпекової політики держави, захисту прав людини, оборонної свідомості), підприємливості та фінансова грамотність (через розробку бізнес-планів підприємств з урахуванням ризиків, вивченні можливостей соціального підприємництва у сфері безпеки), культурна компетентність (через розуміння впливу катастроф на культурну спадщину, формування поваги до досвіду попередніх поколінь у подоланні небезпек, знайомство з культурними пам'ятками, що постраждали від катастроф). Курс мотивує до навчання впродовж життя та формує інноваційну компетентність через аналіз сучасних технологій моніторингу та попередження небезпек.

Ціннісні орієнтири Курсу ґрунтуються на положеннях Державного стандарту й реалізуються через зміст тем і види навчальної діяльності. Курс спрямований на формування поваги до особистості здобувачів освіти, визнання їхніх інтересів, досвіду, прагнень і права на власний вибір у процесі опанування знань про безпеку та дослідження географічних аспектів небезпек. Такі теми, як «Географія соціальних небезпек», «Безпечні території та локальні ризики», «Глобальні небезпеки та майбутнє людства» спонукають учнів/учениць до критичного аналізу безпекових процесів, усвідомлення відповідальності за власну безпеку та безпеку інших, формування громадянської стійкості. Це сприяє розвитку оборонної свідомості, емпатії, солідарності та конструктивної взаємодії в суспільстві. Участь у дискусіях, проєктній діяльності, аналізі безпекових ситуацій створює умови для формування безпечного, інклюзивного освітнього середовища, вільного від дискримінації та насильства, де стверджуються принципи академічної доброчесності, взаємоповаги й співпраці.

Основними завданнями Курсу є:

- сформувати системні знання про географічне поширення небезпечних явищ природного, техногенного, соціального і біологічного характеру та їх просторові закономірності;
- розвивати критичне мислення щодо оцінки рівнів різних видів небезпек, їх потенційних наслідків та ефективності заходів протидії;
- формувати вміння аналізувати причиново-наслідкові зв'язки у виникненні небезпечних ситуацій з урахуванням географічних факторів;
- розвивати здатність застосовувати міждисциплінарні знання для прийняття обґрунтованих рішень щодо запобігання небезпекам та мінімізації їх наслідків;
- сприяти формуванню культури безпечної поведінки, відповідального ставлення до власної безпеки і безпеки інших, оборонної свідомості та громадянської стійкості;
- формувати розуміння взаємозв'язку між глобальними, національними та локальними безпековими викликами в контексті геопросторового аналізу;
- розвивати здатність аналізувати безпекову ситуацію в Україні та світі в контексті географічних особливостей та геополітичних змін.

Програма побудована на низці **принципів**, що забезпечують її цілісність, практичну спрямованість і відповідність сучасним викликам:

- *Компетентнісний підхід*: орієнтація на формування ключових компетентностей, визначених Державним стандартом, через дослідження географічних аспектів небезпек, аналіз безпекових процесів і практичну діяльність учнівства.

- *Міждисциплінарний підхід*: інтеграція знань з природничої, соціальної і здоров'язбережувальної та громадянської й історичної освітніх галузей для комплексного розуміння безпекових викликів.

- *Практична спрямованість*: акцент зроблено на формуванні практичних навичок безпечної поведінки, роботі з реальними кейсами та ситуаціями.

- *Зв'язок із сучасністю та локальним контекстом*: теми курсу висвітлюють актуальні безпекові виклики та дають змогу учнівству аналізувати ситуацію у власній місцевості.

- *Геопросторовий підхід*: використання картографічних методів, просторового аналізу та географічного мислення для розуміння закономірностей поширення небезпек.

- *Формування оборонної свідомості*: увага приділяється безпековим викликам для України, розвитку громадянської стійкості та готовності до захисту Батьківщини.

Програма вибудована відповідно до логіки поступового формування практичних умінь про географію небезпек і розвитку ключових компетентностей. Вона охоплює вступ, шість основних тем і узагальнення, що забезпечує послідовний розвиток знань, умінь і ціннісних орієнтирів учнівства. Програма складається з таких структурних елементів:

1. **Вступна частина** містить загальну характеристику курсу, визначає його мету, ключові компетентності, ціннісні орієнтири, завдання, підходи та принципи реалізації.

2. **Основна частина** розкриває зміст курсу та охоплює очікувані результати навчання, пропонований зміст інтегрованого курсу, види навчальної діяльності.

3. **Прикінцева частина** містить список джерел та ресурсів, що були використані для створення Програми Курсу.

Програмою передбачено такі розділи:

Вступ, що знайомить з основами географії небезпек, формує базові уявлення про класифікацію небезпек та методи оцінки ризиків;

Тема 1. Географія природних небезпек, яка розкриває просторові закономірності поширення стихійних лих та їх зв'язок з географічними умовами;

Тема 2. Географія техногенних небезпек, присвячена аналізу техногенних ризиків, їх географічному поширенню та наслідкам для територій;

Тема 3. Географія біологічних небезпек, що розглядає просторові аспекти поширення біологічних загроз та епідеміологічні ризики;

Тема 4. Географія соціальних небезпек, яка аналізує географію конфліктів, міграційних криз та інших соціальних викликів;

Тема 5. Безпечні території та локальні ризики, що зосереджується на аналізі безпекової ситуації на локальному рівні та формуванні навичок безпечної поведінки;

Тема 6. Глобальні небезпеки та майбутнє людства, присвячена аналізу глобальних викликів та стратегій їх подолання;

Узагальнення, під час якого учнівство систематизує набуті знання, аналізує безпекові явища та рефлексує над особистим досвідом застосування знань про географію небезпек.

Особливості організації освітнього процесу під час викладання Курсу полягають у створенні гнучкого та інклюзивного навчального середовища, яке відповідає віковим, соціальним і пізнавальним потребам учнів. Передбачено можливість адаптації послідовності вивчення тем, прикладів і форматів діяльності відповідно до контексту класу, потреб громади та безпекових викликів конкретного регіону. Вчительство має академічну свободу у виборі джерел, методичних підходів і форм роботи для досягнення визначених результатів навчання. Освітній процес зосереджено на практичному застосуванні знань з географії небезпек, розвитку критичного мислення, формуванні оборонної свідомості та громадянської стійкості. Курс може бути інтегрований у профільне навчання різних напрямів або реалізовуватися як окремий вибірковий компонент, що дає змогу формувати динамічні навчальні групи з урахуванням інтересів учнівства. Навчання передбачає поєднання класичних форм (уроки, практичні заняття) із сучасними освітніми підходами – проєктною діяльністю, дослідженнями, роботою з картографічними та цифровими матеріалами, моделюванням ситуацій.

Способи реалізації програми:

- *Аналіз та обговорення безпекових викликів*: проведення дискусій, аналіз сучасних кейсів, розгляд безпекових проблем у локальному та глобальному контекстах з використанням географічних методів;

- *Практична дослідницька діяльність*: проведення учнівських досліджень географії небезпек, створення карт ризиків, аналіз статистичних та картографічних даних;

- *Картографічна діяльність*: використання карт, атласів, інтерактивних карт, ГІС-технологій для вивчення просторового поширення небезпек і роботи з геопросторовою інформацією;

- *Проєктна робота*: реалізація проєктів з безпеки життєдіяльності, спрямованих на розв'язування безпекових проблем громади або аналіз регіональних ризиків;

- *Групові та індивідуальні завдання*: обговорення безпекових кейсів, моделювання надзвичайних ситуацій, рольові ігри з прийняття рішень в умовах ризику створення алгоритмів поведінки у певних небезпечних ситуаціях;

- *Польові заняття та екскурсії*: відвідування служб екстреного реагування, центрів моніторингу навколишнього середовища, об'єктів критичної інфраструктури (за можливості), орієнтування на місцевості пошук і визначення небезпек відповідної місцевості, їх обговорення, відпрацювання алгоритмів поведінки за такого виду небезпеки;

Інтерактивні формати: мозкові штурми, дебати щодо безпекової політики, симуляції кризових ситуацій та прийняття рішень, інтерактивні фільми, де вибір користувача впливає на розвиток сюжету.

Такий підхід дає можливість учням та ученицям не лише здобути знання про географію небезпек, а й навчитися діяти у безпековому середовищі свідомо, критично оцінювати ризики та взаємодіяти з іншими на засадах відповідальності, солідарності та громадянської стійкості.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Пропонований зміст курсу</i>	<i>Види навчальної діяльності</i>
Вступ		
виявляє і формулює проблему дослідження [12 ПРО 1.1.1-1] аналізує ризики виникнення надзвичайних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-1] визначає ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2] здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-3]	Поняття про географію небезпек. Класифікація небезпек. Ризик як поняття. Карти ризиків. Оцінка безпеки території. Особливості впливу географічного середовища на виникнення небезпек. Історичний розвиток уявлень про небезпеки та ризики.	- Визначення поняття «небезпека», класифікація небезпек за походженням і масштабами. - Аналіз поняття «ризик», його компонентів. - Створення ментальної карти «Види небезпек та їх географічні особливості». - Аналіз карт поширення природних і техногенних небезпек. - Створення списку потенційних небезпек для своєї місцевості. - Аналіз історичних прикладів впливу географічних знань на ефективність захисту України (оборона Маріуполя, битва за Київ тощо).
Тема 1. Географія природних небезпек		
визначає природні і соціальні фактори, що сприяли формуванню історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-1] досліджує екологічні, економічні і демографічні проблеми, пропонує заходи щодо їх розв'язання [12 ГЮ 2.2.1-2] визначає тенденції розвитку соціально-історичного простору під впливом природних факторів і діяльності людини [12 ГЮ 2.2.1-3]	Сейсмічно активні зони планети. Вулканізм та його небезпеки. Причини та наслідки повеней. Паводки. Цунамі. Метеорологічні небезпеки (урагани, смерчі, посухи). Зсуви, селі, лавини. Географія поширення в Україні та світі.	- Визначення понять: «стихійне лихо», «сейсмічна небезпека», «повінь», «метеорологічні небезпеки». - Дослідження впливу рельєфу і кліматичних особливостей території на виникнення природних небезпек. - Аналіз конкретних випадків прояву небезпечних природних явищ та їх наслідків. - Створення алгоритму дій при виникненні різних видів природних небезпек. - Аналіз впливу природних катастроф на обороноздатність країни.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст курсу	Види навчальної діяльності
обґрунтовує рішення щодо вибору стратегії поведінки для збереження власних безпеки, здоров'я та добробуту [12 СЗО 2.3.1-1]	Історичні катастрофи та їх вплив на цивілізації.	- Вивчення досвіду організації евакуації населення під час природних лих в Україні.
Тема 2. Географія техногенних небезпек		
визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків техногенного характеру [12 СЗО 2.2.2-1] прогнозує наслідки порушення правил техніки безпеки на робочому місці [12 СЗО 2.2.2-3] аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] визначає алгоритм і моделює безпечну поведінку для запобігання виникненню небезпечних ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1-1]	Промислові революції як каталізатор техногенних ризиків. Аварії на промислових об'єктах. Радіаційне забруднення територій. Аварії на АЕС. Хімічно небезпечні об'єкти та їх вплив на довкілля. Транспортні аварії та катастрофи. Географія транспортних коридорів і ризику. Техногенні небезпеки воєнного часу: кейс України.	- Визначення понять: «техногенна небезпека», «аварія», «катастрофа». - Порівняльний аналіз: індустриальні центри Європи ХІХ ст. ↔ сучасні промислові регіони Азії та Африки. - Створення карти техногенно небезпечних об'єктів свого регіону. - Розробка рекомендацій щодо безпечної поведінки під час техногенних аварій. - Підготовка есе на тему: «Техногенні катастрофи: уроки для людства». Кейси: - Куренівська трагедія (1961): аналіз техногенної катастрофи як уроку для сучасної безпеки. - Кібератаки на енергосистему: дослідження хакерських атак 2015 та 2022 років з картографічним відображенням наслідків. - Хімічні небезпеки воєнного часу: створення карти хімічних аварій під час війни Росії проти України (з початку широкомасштабного вторгнення 2022 року). - Ядерна безпека в умовах війни: порівняльний аналіз Чорнобильської

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Пропонований зміст курсу</i>	<i>Види навчальної діяльності</i>
		катастрофи (1986) та сучасних загроз Запорізькій АЕС. - Аналіз загроз критичній інфраструктурі України в умовах війни. - Вивчення досвіду відновлення енергосистеми після масових збройних атак. - Проект: «Уроки техногенних катастроф для України: від Куренівки до сьогодні»
Тема 3. Географія біологічних небезпек		
аналізує ймовірні ризики виникнення небезпечних ситуацій з використанням науково-обґрунтованих досліджень [12 СЗО 2.2.1-2 П] виявляє взаємозв'язки у природі, необхідні для розв'язання навчальної/життєвої проблеми [12 ПРО 3.3.1-2 П] аналізує, визначає та узагальнює рівні конкретних ризиків для власного здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 2.2.1-1 П] пропонує способи захисту прав людини в громадському просторі [12 ГЮ 2.3.2-3 П] визначає тенденції розвитку соціально-історичного простору	Поширення небезпечних вірусів. Пандемії як чинник історичних змін, їх вплив на міграції, економічні кризи та трансформації суспільств. Епідемії та їх географія. Поширення небезпечних бактерій, паразитичних одноклітинних еукаріот. Поширення гельмінтів. Отруйні тварини та рослини.	- Визначення понять: «біологічна небезпека», «пандемія», «епідемія». - Аналіз карт поширення небезпечних захворювань у світі. - Вивчення механізмів поширення небезпечних захворювань. - Ознайомлення з географією поширення отруйних видів. - Дослідження зв'язку між кліматичними, санітарними умовами, культурними особливостями і поширенням певних типів захворювань. - Створення карт поширення історичних пандемій. - Порівняльний аналіз реакції суспільств на епідемії

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Пропонований зміст курсу</i>	<i>Види навчальної діяльності</i>
[12 ГІО 2.2.1-3] встановлює хронологічні рамки історичних явищ і процесів [12 ГІО 1.1.1-1] систематизує джерела за рівнем достовірності інформації [12 ГІО 3.2.2-1 П]		- Дослідження зв'язку між торговими шляхами та поширенням хвороб - Аналіз демографічних наслідків «Чорної смерті» в Європі. - Вивчення еволюції карантинних заходів. - Розробка пам'ятки щодо профілактики інфекційних захворювань, характерних для певних регіонів. - Дослідження першоджерел: фрагменти літописів, щоденниками очевидців, урядовими указами про карантин. - Інтерпретація писемні джерела, виявляючи суб'єктивність сприйняття подій та відмінності в інтерпретаціях. - Аналіз біологічних загроз як елементу гібридної війни. - Вивчення ролі медичних служб ЗСУ у протидії біологічним загрозам. - Проект: «Уроки пандемій»: Проекти з порівняння однієї з іпандемій в історії із COVID-19 за визначеними критеріями: <i>Біологічний аспект:</i> шляхи передачі збудника, рівень наукових знань про хворобу. <i>Соціальний аспект:</i> реакція суспільства, поява стигматизації, зміни у повсякденному житті. <i>Політичний аспект:</i> дії влади, запровадження обмежувальних заходів. <i>Медичний аспект:</i> рівень медицини, протоколи лікування, алгоритми дій у небезпечних ситуаціях.

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Пропонований зміст курсу</i>	<i>Види навчальної діяльності</i>
Тема 4. Географія соціальних небезпек		
аналізує взаємозв'язки явищ і процесів у антропосфері, соціосфері і техносфері [12 ПРО 3.3.1-1 П] характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] моделює ситуації порушення прав і гідності людини та пропонує доцільні механізми їх захисту [12 ГІО 5.2.2-1 П] аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П] прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П] моделює ситуації порушення прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.2-1 П] систематизує інформацію про історичні явища і процеси [12 ГІО 1.2.1-1] аргументує власну належність до української нації [12 ГІО 5.1.1-2] моделює способи захисту національних інтересів та територіальної цілісності [12 ГІО 5.1.1-3] пояснює взаємодію політичних, економічних, соціальних чинників	Географія воєнних конфліктів: від локальних до глобальних загроз. Тероризм та його прояви у різних регіонах світу. Міграційні кризи та їх географічні аспекти. «Чорна мітка» в паспорті: небезпечні для відвідування країни. Вплив географічного чинника на організацію масового голоду.	- Визначення понять: «соціальна небезпека», «конфлікт», «міграційна криза». - Дослідження впливу військових конфліктів на безпеку регіонів. - Складання рейтингу найбезпечніших/найнебезпечніших країн світу для туристів з України. - Дослідження феномену внутрішньо переміщених осіб в Україні. - Аналіз інформаційних загроз та пропаганди як виду соціальної небезпеки. - Вивчення ролі міжнародної підтримки у протидії агресії. - Аналіз карт розповсюдження конфліктів у XX-XXI ст. - Дослідження впливу воєн на демографічну карту Європи. - Картографічний аналіз територіального впливу Голодомору. - Дослідження демографічних наслідків голодів в Україні. - Вивчення ролі географічних факторів у організації репресій. - Аналіз сучасних загроз продовольчій безпеці України. - Проекти безпеки: розробка планів евакуації для конкретних громад. - Проєкт «Пам'ять місць: географія історичних трагедій України». - Моделювання сценаріїв розвитку сучасних конфліктів.

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Пропонований зміст курсу</i>	<i>Види навчальної діяльності</i>
[12 ГІО 4.3.2-3]		- Проєкт «Географія миротворчості: досвід ООН». - Вивчення ролі міжнародного права у попередженні конфліктів.
Тема 5. Безпечні території та локальні ризики		
аналізує та оцінює власне хобі щодо користі, задоволення з урахуванням сприяння безпеці, збереженню здоров'я, добробуту [12 СЗО 3.4.1-3] здійснює раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей на основі їх впливу на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-1] моделює свою поведінку, уникаючи ситуацій підвищеної небезпеки [12 СЗО 2.4.1-2 П] презентує стратегії безпечної поведінки у різних заходах [12 СЗО 2.4.1-3] аргументує власну належність до української нації	Відпочинок у горах: ризики та правила безпеки. Небезпеки на морі та інших водоймах. Прибережні зони відпочинку. Небезпечні тварини України та правила поведінки при зустрічі з ними. Небезпечні географічні локації твого населеного пункту. Небезпеки в дорозі: географія транспортних ризиків та безпечна поведінка	- Визначення понять: «безпечна територія», «зона підвищеного ризику». - Розробка карти безпечних туристичних маршрутів свого регіону. - Збір та аналіз інформації про отруйні тварини та рослини вашого регіону. - Створення інструкцій з безпеки при відпочинку на природі. - Вивчення статистики нещасних випадків у регіоні. - Дослідження прикладів успішних ініціатив з підвищення безпеки. - Підготовка мультимедійної презентації: «Безпечні та небезпечні місця мого населеного пункту». - Створення карти укриттів та безпечних зон у своєму населеному пункті. - Аналіз досвіду створення «безпечних шкіл» в Україні.
Тема 6. Глобальні небезпеки та майбутнє людства		
прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П] пропонує способи використання здобутків природничих наук, техніки і технологій для розв'язання глобальних проблем людства	Глобальні кліматичні зміни та їх вплив на безпеку людства. Затоплення регіонів через підняття рівня океану.	- Визначення понять: «глобальна небезпека», «кліматичні зміни», «ресурсна криза». - Розробка сценаріїв розвитку людства за умов різних глобальних небезпек.

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Пропонований зміст курсу</i>	<i>Види навчальної діяльності</i>
[12 ПРО 3.4.1-1 П] аналізує вияви дискримінації та утисків [12 ГІО 5.3.2-1] пропонує заходи щодо розв'язання екологічних, економічних і демографічних проблем [12 ГІО 2.2.1-2] характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] аргументує потребу спільних дій для розв'язання глобальних проблем [12 ГІО 6.2.1-2 П] досліджує екологічні, економічні і демографічні проблеми [12 ГІО 2.2.1-2] обґрунтовує доцільність спільних дій для розв'язання глобальних проблем [12 ГІО 6.1.1-2 П] пропонує способи використання науки для розв'язання глобальних проблем [12 ПРО 3.4.1-1 П] розробляє стратегії подолання викликів для добробуту [12 СЗО 4.9.1-1]	Можливе переміщення сільськогосподарських регіонів. Боротьба за ресурси. Території майбутніх конфліктів. Геоеткономічні диспропорції як джерело глобальних небезпек: історичні передумови сучасної нерівності, вплив колоніальної системи на формування економічних дисбалансів. Концепція сталого розвитку як стратегія подолання глобальних небезпек	- Аналіз прогнозів щодо наслідків глобального потепління для різних регіонів планети. - Написання есе: «Як зробити світ безпечнішим». - Аналіз геополітичних загроз для України в контексті глобальних змін. - Вивчення ролі НАТО та ЄС у забезпеченні безпеки України. - Дослідження впливу війни в Україні на глобальну продовольчу безпеку. - Вивчення кібер загроз як нового виду глобальної небезпеки. - Картографічний аналіз глобальної економічної нерівності. - Дослідження зв'язку між колоніальним минулим та сучасним розвитком. - Проєкт «Від колоній до сучасності: географія бідності». - Аналіз ролі міжнародних організацій у подоланні нерівності. - Проєкти з розробки стратегій сталого розвитку для локальних громад. - Аналіз успішних практик «зеленої економіки» в різних країнах. - Моделювання сценаріїв досягнення Цілей сталого розвитку ООН. - Дослідження зв'язку між екологічними та соціальними небезпеками. - Створення карт екологічних ініціатив України.
Узагальнення		

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Пропонований зміст курсу</i>	<i>Види навчальної діяльності</i>
аналізує, визначає та узагальнює рівні конкретних ризиків для власного здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 2.2.1-1 П] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження [12 СЗО 2.2.2-1] розробляє стратегії подолання викликів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1-1] обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2]	Карта небезпек в Україні та країнах Світу. Географія безпеки у ХХІ столітті. Стратегії безпечної поведінки в сучасному світі.	- Повторення основних понять і термінів курсу. - Створення комплексної карти територій з різними видами небезпек. - Моделювання і аналіз ситуацій з ухвалення рішень в умовах небезпек різного характеру. - Створення проєкту: «Безпечне середовище моєї громади». - Розробка стратегії безпечної поведінки для молоді в умовах сучасних загроз. - Створення «Плану дій громадянина в надзвичайних ситуаціях». - Аналіз особистого внеску в безпеку країни та громади.

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Список використаних джерел та літератури

Нормативно-правові документи України

1. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 12.08.2025).
2. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п> (дата звернення: 12.08.2025).
3. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 12.08.2025).
4. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 12.08.2025).

Міжнародні документи

5. Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030. UN Office for Disaster Risk Reduction, 2015. URL: <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030> (дата звернення: 12.08.2025).
6. Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction 2022. UNDRR, 2022. URL: <https://www.undrr.org/gar2022-our-world-risk> (дата звернення: 12.08.2025).
7. Climate Change 2023: Synthesis Report. IPCC, 2023. URL: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/> (дата звернення: 12.08.2025).

Електронні ресурси

8. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: офіц. веб-сайт. URL: <https://www.dsns.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2025).
9. Український гідрометеорологічний центр: офіц. веб-сайт. URL: <https://www.meteo.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2025).
10. Міністерство освіти і науки України: офіц. веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2025).
11. Портал відкритих даних України: офіц. веб-сайт. URL: <https://data.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2025).
12. Міністерство оборони України: офіц. веб-сайт. URL: <https://www.mil.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2025).

- 13.Державна служба статистики України: офіц. веб-сайт.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 14.UN Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR): офіц. веб-сайт.
URL: <https://www.undrr.org/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 15.Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC): офіц. веб-сайт.
URL: <https://www.ipcc.ch/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 16.World Health Organization (WHO): офіц. веб-сайт.
URL: <https://www.who.int/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 17.International Atomic Energy Agency (IAEA): офіц. веб-сайт.
URL: <https://www.iaea.org/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 18.NATO : офіц. веб-сайт. URL: <https://www.nato.int/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 19.European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC): офіц. веб-сайт.
URL: <https://www.ecdc.europa.eu/>(дата звернення: 12.08.2025).
- 20.Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED). EM-DAT Database : веб-сайт. URL: <https://www.emdat.be/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 21.Global Risk Data Platform: веб-сайт.
URL: <https://risk.preventionweb.net/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 22.ReliefWeb - humanitarian information service: веб-сайт.
URL: <https://reliefweb.int/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 23.PreventionWeb - knowledge platform for disaster risk reduction : веб-сайт.
URL: <https://www.preventionweb.net/>(дата звернення: 12.08.2025).
- 24.FloodList - floods and flooding news: веб-сайт.
URL: <https://floodlist.com/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 25.Earthquake Track - earthquake map and alerts: веб-сайт.
URL: <https://earthquaketrack.com/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 26.Google Earth : веб-сервіс. URL: <https://earth.google.com/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 27.OpenStreetMap : веб-сервіс. URL: <https://www.openstreetmap.org/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 28.Copernicus Emergency Management Service: веб-сервіс.
URL: <https://emergency.copernicus.eu/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 29.NASA Earthdata : веб-сервіс. URL: <https://earthdata.nasa.gov/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 30.Global Forest Watch: веб-сервіс.
URL: <https://www.globalforestwatch.org/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 31.USGS Earthquake Hazards Program: веб-сервіс.
URL: <https://earthquake.usgs.gov/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 32.QGIS - безкоштовна геоінформаційна система: програмне забезпечення.
URL: <https://qgis.org/> (дата звернення: 12.08.2025).
- 33.Повітряна тривога: офіційний мобільний додаток ДСНС України.
URL: <https://www.ukrainealarm.com/> (дата звернення: 12.08.2025).

- 34.Red Cross Emergency App: мобільний додаток.
URL: <https://www.redcross.org/get-help/how-to-prepare-for-emergencies/mobile-apps.html> (дата звернення: 12.08.2025).

Періодичні видання

- 35.Український географічний журнал / Інститут географії НАН України.
Київ, 1993. URL: <http://ukrgeojournal.org.ua/> (дата звернення: 12.08.2025).
36.Проблеми надзвичайних ситуацій : зб. наук. пр. / Національний
університет цивільного захисту України. Харків, 2007.
URL: <http://pes.nuczu.edu.ua/uk/arkhiv-nomeriv> (дата
звернення: 12.08.2025).